

Jouko Kauranne

JAPANIN JA SUOMEN PERUSKOULUJEN OPETUSSUUNNITELMIEN VERTAILUA

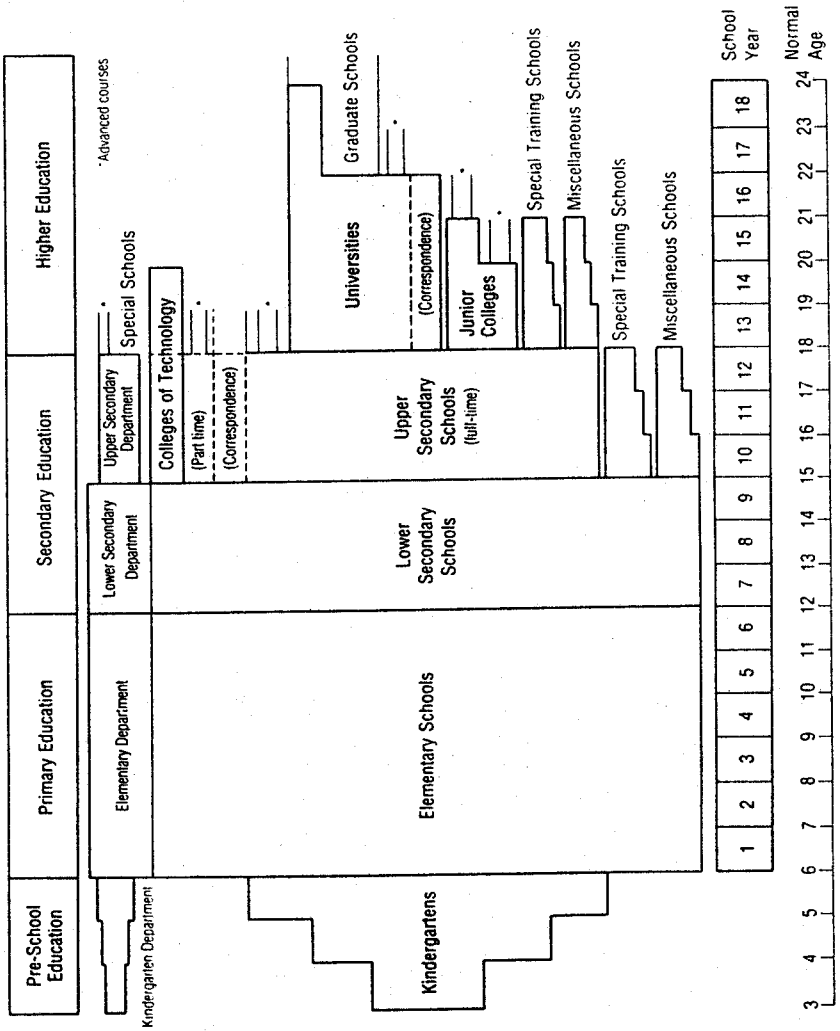
Kauranne, Jouko. Japanin ja Suomen peruskoulujen opetussuunnitelmien vertailua. Koulu ja menneisyys xxviii, ss. 83-105 Artikkelissa vertaillaan Suomen peruskoulun ala-astetta vastaavan koulun (Elementary school) ja yläastetta vastaavan koulun (Lower secondary school) oppiaineita ja niiden tuntimääriä oppiaineittain ja eräissä tapauksissa oppiaineryhmittäin. Samalla pohditaan syitä, minkä vuoksi eroja esiintyy oppiaineiden määrissä ja nimissä. Artikkelissa selvitetään myös Japanin opetusministeriön didaktisia ohjeita koululle sekä selostetaan maan uusinta opetusreformia, sen aikataulua, tavoitteita ja periaatteita. Yhteenveto-osassa todetaan merkittävimmät yhtäläisyydet ja eroavuudet mahdollisine syineen.

Vieraillessani syksyllä 1989 useissa japanilaisissa kouluissa saatoin todeta yleisvaikutelmaksi, että sikäläiset peruskouluu vastaavat koulut toimivat eräällä tavalla liiankin tehokkaasti. Japanin lapset kävivät kuutena päivänä oppivelvollisuuskoulussa ja useat heistä opiskelivat sen lisäksi arki-iltaisain ja sunnuntaisin, joten vapaata aikaa nuorille jäi ylen vähän. Eräät japanilaiset pedagogit arvelivat, että olisi syytä helpottaa lasten kouluohjelmaa. Silmiinpistäviä piirteitä olivat myös valtakunnalliset yhtenäiset tuntimäärät ja huomattava yhdenmukaisuus oppiaineissa, joten vertailu Suomen vastaaviin faktoihin suo mahdollisuuden suhteellisen selkeään pohdintaan. Tässä artikkelissa nojaututaan Japanin opetusministeriön (Ministry of Education, Science and Culture, lyhennettynä Monbusho) ja muiden japanilaisten kouluviranomaisten käyttämiin englanninkielisiin esitteisiin, jotka on mainittu lähdeluettelossa. Japanin koulusysteemistä on artikkelin ohien liitetty em. Monbushossa laadittu kaavio.

1. Ala-asteen opetussuunnitelma.

Japanin "Elementary school" on kuusivuotinen kuten meidänkin vastaava koulumuotomme, peruskoulun ala-aste, joka asiantila helpottaa tässä artikkelissa suoritettavaa vertailua. Vaikeutena ovat ns. ryhmäaineet, kuten Social studies Japanin opetussuunnitelmissa ja ympäristöopin, biologian ja maantiedon

Organization of the Present School System

yhdistäminen Suomen valtakunnallisessa viikkotuntijaossa. Niiden saamiseksi vertailukelpoisiksi on ao. oppiaineiden tunnit laskettava yhteen ja vertailtava näin laskettujen laajojen opetusalueiden yhteistuntimääriä. Eriteltyä vertailua ei näiden oppiaineiden osalta ole mahdollista suorittaa käytettävissä olevan aineiston puitteissa.

1.1. Ala-asteen oppiaineet.

Sekä Suomessa että Japanissa on peruskoulua varten annettu valtakunnalliset ohjeet. Suomessa valtioneuvosto on hyväksynyt viikkotuntijaon niille oppiaineille, jotka on laissa lueteltu ala-asteen kouluille pakollisiksi. Kouluhallitus on puolestaan antanut peruskoulun opetussuunnitelman perusteita koskevissa ohjeissaan lisää yhteisiä ohjeita kaikille maamme peruskouluille. Japanissa on toimittu vastaavasti. Selkeyden vuoksi olen laatinut oheisen taulukon molempien valtioiden kuuden alimman luokan oppiaineista seuraten lähinnä Suomen valtakunnallisen viikkotuntijaon oppiaineiden järjestystä. Samalla olen yhdistellyt aineita sellaisiksi kokonaisuuksiksi, että tuntimäärien vertailukelpoisuus saadaan syntymään.

Suomen peruskoulun aa:n oppiaineet	Japanin vast.kouluasteen oppiaineet
Äidinkieli	Äidinkieli
I vieras kieli	---
Ymp.oppi, biologia ja maantieto(yhd) Historia Kansalaistaito	Ympäristöoppi+Social studies(hist. maant. ja yhteiskuntaoppi) Science
Uskonto tai elämäkat somustieto	Moraalikasvatus
Matematiikka	Aritmetiikka
Musiikki	Musiikki
Kuvaamataito Käsityö	Kuvaamataito ja käsityöt(yhd)

Liikunta

Liikunta

Kotitalous(V ja VI lk)

Erikoisopinnot

1.2.Oppituntien määrät ala-asteen eri oppiaineissa

1.2.1. Äidinkieli

Suomen valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa on lähes jokaisen ala-asteen oppiaineen kohdalla mahdollisuus tuntien määrän vaihteluun kaikilla luokka-asteilla. Japanissa sellaista mahdollisuutta ei normaaleissa kouluissa näytä olevan. Äidinkielen erillistuntien määrät ovat molempien valtioiden valtakunnallisissa opetussuunnitelmissa ala-astetta vastaavilla vuosiluokilla seuraavan suuruiset:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	245	245	175-210	175-210	140-210	140-210	1120-1330
J	272	280	280	280	210	210	1532

Kuten ylläolevasta taulukosta voimme todeta, Suomen ja Japanin ala-asteen äidinkielen tuntimäärät ovat sangen lähellä toisiaan. Japanilaiset käyttävät ehkä 20 % enemmän aikaa äidinkieliensä hiomiseen kaikilla ala-asteen luokka-asteilla. Tämä voi hyvinkin selittyä sillä, että japanilainen kirjoitus perustuu moninkertaiseen määrään kirjoitusmerkkejä, joten niiden opettelemiseen tarvitaan enemmän aikaa. Suomalaista saattaa ihmetyttää, että aikaa ei tarvita tämän enempää niin vaikean oppiaineen kuin japanin kielen oppimiseen.

1.2.2. Vieras kieli ala-asteella

Normaalisti ei Japanin kansakoulussa ole pakollista vierasta kieltä, joten vain oman maamme ala-asteen vuosiluokilla III-VI on oppilaan kokonaisviikkotuntimäärästä irroitettu ensimmäisen vieraan kielen opiskeluun (A-Kieleen) 70 erillistä tuntia, joka neljän vuoden aikana ottaa oppilaan kouluajasta noin 280 oppituntia. Lisäksi lukuisat Suomen peruskoulun oppilaat, jotka ovat valinneet ensimmäiseksi vieraaksi

kielekseen saksan, ranskan, ruotsin tai venäjän, ottavat viidenneltä luokalta toiseksi vieraaksi kielekseen englannin. Japanilaisoppilaille ei näin ollen yleensä kulu energiaa tällä asteella vieraiden kielten opiskeluun.

1.2.3. Yhteiskunnallis-luonnontieteellisten aineiden ryhmä

Kaikki oppiaineet eivät ole samannimisiä Suomen ja Japanin kouluissa. Ns. orientoivista oppiaineista on nivottava yhteen laaja joukko. Jotta voisimme verrata näihin ns. reaaliaineisiin yhteisesti käytettyjä aikamääriä, on Suomen ja Japanin ala-asteiden opetussuunnitelmista poimittava yhteiskunnallis-luonnontieteellisten aineiden tuntimäärät ja laskettava ne yhteen. Suomen koululaitoksen ala-asteen valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa on pantu yhteisen viikkotuntimäärän alaisuuteen ympäristöoppi, biologia ja maantieto. Niiden lisäksi po. yhteiskunnalliseen aineryhmään on Suomen osalta lisättävä historian ja kansalaistaidon tunnit, jotta vertailua Japanin kansakoulun oppiainemääriin voitaisiin suorittaa. Em. oppiaineiden lisäksi tähän laajaan aineryhmään kuuluvat fysiikka ja kemia, joita kuitenkin Suomen ala-asteella ei oppiaineina ole, vaan vastaava aines on lähinnä biologian tuntimäärissä.

Japanin valtakunnallisen opetussuunnitelman englanninkieliseen versioon on merkitty aineryhmä Social studies, joka sisältää historiaa, maantietoa ja yhteiskuntaoppia. Samanlaiset oppiaineet kuin USA:n kouluissa ovat luonnollisia Japanin kouluissa sotien jälkeen, kun Yhdysvallat muutatti japanilaisen yhteiskunnan hyvin amerikkalaismalliseksi. Opetussuunnitelmassa on erikseen Science ja ympäristöoppi (Life environment studies), jotka kaikki on laskettava määrällisesti yhteen, jotta vertailumahdollisuus suomalaisen opetussuunnitelmaan saataisiin aikaan. Suomen peruskoulun ala-asteella nim. luonnonopillinen (Science-)aines on yhdistetty osin biologiaan, osin ympäristöoppiin ja osin kansalaistahtoon. Kaiken tämän seurauksena saamme tälle aineryhmälle seuraavat vertailuluvut:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	140	140	70-140	70-105	140-315	140-315	665-875
J	136	140	210	245	245	245	1221

Yhteiskunnallis-luonnontieteellinen aineryhmä on yksi niitä opetuksen alueita, joihin japanilaiset panostavat suomalaisia

enemmän. Ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla oppituntien määrät ovat tosin lähes samanlaiset, mutta jo kolmannella ja neljännellä luokalla japanilaiset koululaiset opiskelevat tätä aineryhmää keskimäärin kaksi kertaa enemmän. Suomen koulut voivat näillä vuosiluokilla valita yhteiskunnallisten aineiden yhteistuntimääräksi 2-4 viikkotuntia. Viidennellä ja kuudennella luokalla, jolloin historian tunnit Suomessa nostattavat aineryhmän yhteistuntimäärää, riippuu suomalaisista kouluista, ottavatko ne minimin (140 tuntia vuodessa) vai maksimin (315 tuntia vuodessa). Japanissa ei ole kouluilla valinnan mahdollisuuksia tuntimäärien vaihteluun, vaan normaalitauksessa kaikki opiskelevat po. aineita 245 erillistä tuntia lukuvuodessa.

Mikäli suomalaisen peruskoulun ala-asteen ja kunnan viranomaiset ottavat maksimituntimäärät kouluunsa, nousee kuuden vuoden aikana tälle aineryhmälle omistettu erillisten tuntien määrä 1155:een eli lähelle Japanin koulujen pakollista vastaavaa tuntimäärää, joka on 1221. Mutta jos koulu valitsee minimituntimäärät, merkitsee se vain 700 tunnin verran yhteiskunnallis-luonnontieteellisissä aineita. Enemmistö Suomen kouluista valitsee jonkin tuntimäärän maksimin ja minimin välillä riippuen koulujen kulloisistakin olosuhteista.

1.2.4. Uskonto/moraalioppi

Suomalaisissa kouluissa valtaosa oppilaista on mukana uskonto-tunneilla, jos kohta kaikilla oppilailla on oikeus saada vaihtoehtoisesti ns. elämäkatsomustietoa sama viikkotuntimäärä.

Japanin kouluissa pakollisena on moraalioppi-niminen oppiaine, joka lienee sisällöltään ja tavoitteiltaan lähes samaa kuin em. et-opetus. Seuraavassa lueteltavat erillisten tuntien määrät kullakin vuosiluokalla kertovat, minkä verran joko uskontoa tai moraalioppia kummankin valtion ala-asteen kouluissa annetaan. Evankeelis-luterilainen, kuten myös muu kouluissamme annettava uskonto-opetus sisältää muun ohella suuren määrän moraaliopetusta. Kodeissa ja kaduilla annetaan myös lapsille tarkoituksella tai tarkoituksetta hyvää tai huonoa moraalikasvatusta. Koulun antaman eettisen kasvatuksen tuntimäärät po. valtioiden kouluissa ovat seuraavat:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	70	70	70	70	35	35	350
J	34	35	35	35	35	35	209

Suomalaisissa kouluissa on siis neljänä ensimmäisenä lukuvuotena kaksi kertaa enemmän uskontoa tai elämäntutkimustietoa kuin japanilaisissa kouluissa moraalioppia. Seuraavat johtopäätökset on laskettava kirjoittajan lukuun. Japanissa, jossa on useita uskontoja ja samat ihmiset saattavat kuulua kahteen ja useampaankin uskontokuntaan, ei näytä pidettävän nimenomaista uskonnon opetusta kouluissa tarpeellisena. Sen sijaan moraaliopetusta annetaan viikkotunnin verran kaikissa ala-asteen kouluissa joka vuosiluokalla. Japanissa kansalaisten moraali näytti olevan yleensä suomalaisten moraalia korkeampaa, esim. tunnollisuus, toisten auttaminen jne. Viidennellä ja kuudennella luokalla Suomessakin on tyydytty yhteen viikkotuntiin. Eettisten arvojen kunnioittaminen on ehkä enemmän kodin ja ympäristön esimerkeistä kuin kouluopetuksesta riippuvaa.

1.2.5. Matematiikka

Matematiikan opetus on Japanin kansakoulun opetussuunnitelmaan merkitty aritmetiikaksi, jota se pääosin Suomessakin on ala-asteella. Tosin ns. uudempi matematiikka pyrkii käsittelemään joukko-oppia ym. matematiikan vaikeampia alueita jo alimmilla vuosiluokilla. Hykyisin on maamme kouluissa yleensä palattu vanhaan matematiikan opettamisjärjestykseen. Japanin opetusministeriö edellyttää, että oppisisällön valinnassa on pyrittävä noudattamaan oppilaiden henkistä ja fyysistä kypsyyssastetta. Tämä periaate tunnustettaneen kaikkialla, mutta soveltaminen saattaa olla erilaista eri valtioissa.

Matematiikan tuntimäärät ovat po. valtioiden ala-asteen kouluissa eri vuosiluokilla seuraavat:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	105	105	140	140	140	105	735
J	136	175	175	175	175	175	1011

Eo. tuntimääristä näkee ainakin sen, että Japanin ala-astetta vastaavissa kouluissa on matematiikkaa joka vuosiluokalla

selvästi enemmän kuin oman maamme vastaavien luokkien oppilailta. Yhteismäärä kuuden ensimmäisen vuoden osalta on noin 50% Japanin eduksi. Lieneekö tässä eräs syy, että japanilaiset koululaiset ovat menestyneet matemaattisissa kokeissa sangen hyvin ja että japanilaisista on kehittynyt hyviä kauppiamiehiä. Vaikka emme ihannoisikaan kaupallisuutta, on jokaisen ihmisen hyvä osata laskea budjettinsa ja tärkeää on koko maan kannalta, että kauppa ja teollisuus pärjäävät yhä kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa.

1.2.6. Musiikki

Vaikka tämän oppiaineen tuntimäärät ovat lähes samat molempien valtioiden ala-asteilla, on vertailu sen vuoksi vaikeaa, että oman maamme opetussuunnitelmassa on mm. musiikin kohdalla sallittu hyvin suuri määrällinen vapaus. Se on valtioneuvoston hyväksymässä viikkotuntijaossa I-II luokilla 1-2 viikkotuntia ja III-VI-luokilla 1-4 viikkotuntia eli, että musiikkia voi minimituntimäärään verrattuna olla Suomen kouluissa jopa nelinkertainen määrä muillakin ala-asteen luokilla kuin ns. musiikkiluokilla. Kirjoittajalla ei ole käytettävissään koulujen valinnoista keskiarvoja, joten seuraavaan taulukkoon on merkitty joka vuosiluokan kohdalle sekä minimi että maksimi tuntimäärä.

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S.35-70	35-70	35-140	35-140	35-140	35-140	35-140	210-630
J	68	70	70	70	70	70	438

Kahdella alimmalla vuosiluokalla on molemmissa maissa sama musiikin tuntimäärä, jos suomalaiset koulut valitsevat kaksi viikkotuntia eli 70 faktillista oppituntia. Japanin kansakoulun ensimmäisen luokan 68 tuntia johtuunee ns. pehmeästä las-kusta, joka saattaa olla samansuuruinen meidänkin kouluissamme. Jos jotkut suomalaiset koulut valitsevat ensimmäiselle luokalle vain yhden viikkotunnin, on musiikkia tuolloin puolet vähemmän kuin Japanin kouluissa tällä asteella. Tilanne muuttuu radikaalisti kolmannelta luokasta kuudennelle vuosiluokalle siirryttäessä, jos koulut valitsevat maksimituntimäärän musiikkia. Tällöin musiikin määrä voi olla kaksinkertainen Japanin pakolliseen 70 tuntiin verrattuna, mutta minimin tultua valituksi, musiikin määrä voi jäädä puoleen japanilaisten pakollisesta tuntimäärästä. Jos oletetaan, että maasamme musiikkia valitaan po. vuosiluokilla keskimäärin minimin ja

maksimim keskiarvon mukainen tuntimäärä, on meillä jonkin verran enemmän musiikkia ala-asteella kuin Japanin vastaavissa kouluissa.

1.2.7. Kuvaamataito ja käsityö

Edellä on jo selvitetty, että kuvaamataidon ja käsityön kohdalla on pakko laskea näiden oppiaineiden tuntimäärät yhteen Suomen koulujen osalta, koska Japanin kouluissa näillä oppiaineilla on yhteinen tuntimäärä. Näin saadaan seuraavat erillisten tuntien määrät I-VI luokille:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	70-140	70-140	105-280	105-280	105-280	105-280	560-1260
J	68	70	70	70	70	70	438

Suomen valtakunnallisten ohjeiden mukaan on sekä kuvaamataidossa että käsityössä mahdollisuus suureen variaatioon, joten vällykset em. taulukossa ovat suuria. Japanissa ei ole tavallisissa kouluissa mahdollista poiketa yllä mainituista pakollisista tuntimääristä. Kun ei näiden aineidenkaan kohdalla ole käytettävissä Suomen kouluista keskiarvoja, on vain oletettava, että meillä on vällysten keskiarvon mukaisesti käytetty aikaa niin kuvaamataitoon kuin käsityöhönkin. Jos näin on, niin meidän ala-asteillamme käytetään oppilaan viikottaisesta työmäärästä huomattavasti enemmän aikaa po. oppiaineiden opettamiseen kuin Japanin kansakouluissa. On hieman uskallettua vetää johtopäätöksiä tällaisesta kehityksestä ja sen syistä kun ei ole käytettävissä tilastotietoja, mutta voisi olettaa, että Cygnaeuksen painottama käsityö on meillä ehkä arvostetumpaa kuin Japanissa. Toisaalta ihmetyttää, ettei tuntimäärä Japanissa ole suurempi, kun japanilainen kuvataide ja käsityötkin ovat maailmankuuluja korkeasta tasostaan.

1.2.8. Liikunta

Liikunta on myös samannimisenä oppiaineena Japanin kansakouluissa, joten tämän opetuksen alueen vuosittaiset tuntimäärät ovat näin ollen vertailukelpoisia. Ne ovat seuraavat:

	I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S	35-70	35-70	70-105	70-105	70-105	70-105	525-560
J	102	105	105	105	105	105	627

Lukuunottamatta kahta alinta luokkaa Suomen peruskoulujen ala-asteella voidaan harjoittaa liikunnan opetusta yhtä paljon kuin Japanin kansakouluissa, mutta meillä on mahdollisuus kolmanneksen pienempiinkin vuosittaisiin tuntimääriin. Ottaen kuitenkin huomioon nuorten ja useiden opettajienkin suhteellisen voimakkaan liikuntaharrastuksen voidaan olettaa, että tämän aineen kohdalla suomalaisissa peruskouluissa valitaan yleensä em. korkeampi, Japanin pakollista tuntimäärää vastaava mahdollisuus.

1.2.9. Kotitalous

Kotitalous-niminen oppiaine on nykyisin Suomen koululaitoksessa keskitetty peruskoulun yläasteelle, joten on turhaa tehdä vertailutaulukkoa. Vaikka ala-asteemme joidenkin oppiaineiden sisältöön saattaa kuulua kotitaloudellisia aineksia, riittää tässä yhteydessä maininta, että Japanin kansakouluissa on kotitaloutta 70 tuntia sekä viidennellä että kuudennella luokalla. Tästä voisi vetää johtopäätöksen, että Japanissa kotitaloutta pidetään suuremmassa arvossa kuin Suomessa, mutta tällaisen olettamuksen todistamiseksi tarvittaisiin tarkempia tutkimuksia. On parempi todeta varovasti, että Japanissa on katsottu jo viidensien luokkien oppilaiden pystyvän opiskelemaan kotitaloutta ja siksi tämän oppiaineen opetus alkaa siellä kahta vuotta aikaisemmin kuin Suomen kouluissa.

1.2.10. Erikoisopinnot

Japanin ala-astetta vastaavassa kansakoulussa on Special activities -nimisen otsikon alle merkitty seuraavat määrät tunteja:

I	II	III	IV	V	VI	Yht.
34	35	35	35	35	35	209

Japanin opetusministeriön ohjeiden mukaan jokainen koulu voi säilyttää opetustaan mm. oppilaittensa erikoislaadun mukaisesti. Ilmeisesti juuri erikoisopintojen avulla saadaan japanilaisille kouluille omaleimaisuutta varsinkin kun ohjeet sallivat oppiaineen sisällöt valittaviksi kunkin paikkakunnan erityispiirteet huomioonottaen. Vaikka oppituntien määrä on Japanissa tietty pakollinen tuntimäärä, niin oppisisällöt saattavat poiketa paljonkin toisistaan eri kouluissa. Suomen koulujen kerhotyön voi paljolti olettaa vastaavan Japanin koulujen erikoisopintoja,

joskaan kerhotyö ei koske kaikkia koulun oppilaita, vaan kuuluu lisänä aktiivisten oppilaiden koulutyöhön.

1.2.11. Ala-asteen oppituntien yhteismääristä ja eroista

Viimeisenä taulukkona ala-asteen osalta otetaan tähän artikkeliin kaikkien em. oppiaineiden ja aineryhmien oppituntien yhteismäärät eri vuosiluokilla. Suomen osalta oppituntien laskeminen on lähes yhtä helppoa kuin Japanin osaltakin, jossa ne on vahvistettu erillistunteina, meillä taas viikkotunteina. Suomen koululaeissa on vuosikymmenten ajan ollut kaikkien luokka-asteiden minimi- ja maksimiviikkotuntimäärät, jotka saadaan erillisiksi tunneiksi kertomalla ne 35:llä. Vaikka suomalaisen peruskoulun valtakunnallisissa ohjeissa on kahden tunnin välykset, on seuraavaan taulukkoon otettu maksimituntimäärät, koska niihin on useimmissa kunnissa viime vuosina menty.

I	II	III	IV	V	VI	Yht.
S 735	735	875	875	910	910	5040
J 850	910	980	1015	1015	1015	5785

Oppituntien määrät sattuvat ihmeteltävän samanlaisiksi, jos kohta se saattaa johtua kulttuurimaiden psykologian, fysiologian ja pedagogiikan kansainvälistymisestä. Japanin kouluissa näyttää kuitenkin olevan jonkin verran enemmän oppitunteja viikossa kuin meidän ala-asteellamme. Ne jakautuvat kuitenkin kuudelle työpäivälle. Suurimmat erot ovat luonnontieteellis-yhteiskunnallisen aineryhmän tuntimäärissä Japanin eduksi. Tähän on mahdollisuus, kun Japanin ala-astetta vastaavissa kouluissa ei vierasta kieltä. Kun otetaan lisäksi huomioon, että useimmat japanilaiset lapset opiskelevat myös iltakouluissa, voidaan todeta, että japanilaislapset joutuvat tekemään koulutyötä selvästi enemmän kuin vastaavanikäiset Suomen nuoret.

2. Yläasteen opetussuunnitelma

2.1. Yleistä yläasteen oppiaineista ja oppimääristä

Yläastetta vastaavassa japanilaisessa koulussa, jota englanniksi nimitetään Lower Secondary Schooliksi, on suhteellisen joustamaton tuntijako verrattuna vastaavaan suomalaiseen. Suomalainen yläasteen tuntijako on ns. yhteisten aineitten osalta taas japanilaista tiukempi. Näissä aineissa ei tuntimääriä voida tavallisissa kouluissa lainkaan vaihdella. Sen sijaan

suomalaiseen yläasteeseen kuuluu huomattava joukko valinnaisia oppiaineita, joista koulun opetusohjelmaan otetaan oppilaitten valintojen perusteella eri lukuvuosina yhdestä kolmeen ainetta niin, että oppilasta kohti saa valinnaisia aineita olla 8-9 luokilla 6 tuntia viikossa. Lisäksi kerhotyö ja luokan ulkopuolinen opetus voivat antaa jokaiselle suomalaiselle yläasteelle paljonkin ns. omaa leimaa.

Pääpiirteittäin meidän yläastettamme vastaavassa Japanin alemmassa oppikoulussa on kaikilla kolmella vuosiluokalla (7-9) lähes samat oppiaineet kuin suomalaisen peruskoulun yläasteella. On kuitenkin useita poikkeuksia. Japanin kouluissa ei tälläkään asteella ole pakollisia vieraita kieliä, ei myöskään historiaa, maantietoa ja biologiaa itsenäisinä oppiaineina. Maantiedon ja historian sisällöt ovat Social studies-nimisessä aineryhmässä kuten sekini oppiaines, joka meillä kulkee yhteiskuntaopin nimellä. Molempien maiden oppiaines voi silti erota paljonkin toisistaan, koska on luonnollista painottaa oman maan ja maanosan historiaa, maantietoa jne. Biologia, kuten fysiikka ja kemiakin on koottu Science-nimiseksi aineryhmäksi amerikkalaiseen tapaan. Japanin lukioissa on tarkoitusta lähi vuosina erottaa Social studies-aineryhmästä maantieto ja historia omiksi aineikseen ja jättää muu osa Civics -nimisenä omaksi oppiaineekseen.

Suurimpana erona tuntijakotaulukoissa ovat oppilaan ohjauksen puuttuminen Japanin opetussuunnitelmasta ja valinnaisten aineitten suurehko määrä Suomen yläasteen tuntijakotaulukossa. Molemmat erot ovat pääosin näennäisiä. Japanin opetusministeriön oppaan mukaan oppilaan ohjausta on nimenomaan tehostettava Japanin kouluissa. Siihen kuuluvaa oppiaineistoa on useiden oppiaineiden sisällöissä ja opettajien tulee yhdessä kotien ja yhteiskunnan muiden tahojen avulla antaa lapsille samantapaista ohjausta kuin Suomen kouluissakin annetaan. Valinnaisten aineiden sijasta yläastetta vastaavilla Japanin koulun vuosiluokilla on nimike erikoisopinnot (Special activities), joille kuitenkin on annettu vain 1-2 viikkotuntia vastaava aikamäärä. Suomalaisen viikkotuntijaon mukaan kahdeksanella ja yhdeksännellä vuosiluokalla valinnaisia aineita saa olla 6 tuntia viikossa.

Jonkinlaiseksi ihmeellisyydeksi voitaneen katsoa se, että sekä oman maamme että Japanin yläastetta vastaavilla kaikilla kolmella vuosiluokalla on täsmälleen sama yhteistuntimäärä

eli 1050 erillistä tuntia kunakin lukuvuonna. Näin ollen myös koko yläasteen opetukseen käytettävä tuntimäärä (3150 oppituntia) on yhtä suuri molempien vertailtavien valtioiden yläasteen kouluissa. Mainittu tuntimäärä vastaa 30 oppituntia viikossa 35 työviikon aikana lukuvuodessa. Ihmeelliseltä kuitenkin tuntuu tämä täsmälleen samansuuruinen oppituntien määräyläasteella, koska eroja on ala-asteellakin.

2.2. Oppituntien määrät yläasteen eri oppiaineissa

2.2.1. Äidinkieli

Japanin alemmassa oppikoulussa on kaikilla vuosiluokilla selvästi enemmän oppitunteja kuin Suomen yläasteen kouluissa. Tuntimäärät ovat seuraavat:

	VII	VIII	IX	Yht.
S	105	105	105	315
J	175	140	140	455

Japanilaisen yläasteen ensimmäisellä luokalla on noin 70 % enemmän äidinkielen oppiaikaa meikäläisiin kouluihin verrattuna. Kahdella seuraavalla luokalla sitä on vain 40% enemmän ja koko yläasteen aikana ero on noin 50 %:n luokkaa Japanin eduksi. Ero ei ole ihmeteltävä, koska japanin tavukirjaimisto ja siitä johtuen ulkoa opeteltava merkistö on lukumääräisesti paljon suurempi kuin suomalainen kirjaimisto.

2.2.2. Vieraat kielet

Koska japanilaisen yläasteen oppilaalla ei ole pakollista vierasta kieltä, joutuu vastaavan asteen suomalainen koululainen, jonka opetusohjelmaan kuuluu 2-3 viikkotuntia sekä ns. A- että B-kieltä, käyttämään paljon enemmän aikaa kielten opiskeluun.

Kielten opiskeluun käytetty aika on pois muiden aineiden opiskelusta, koska oppilaiden viikkotuntimäärää ei voida korottaa minkään oppiaineen takia. Pienen maan kansalaisten on kirstytyvässä kansainvälisessä kilpailussa pystyttävä hallitsemaan 2-3 vierasta kieltä. Kielenkääntäjät, opettajat, matkailualan yrittäjät, tutkijat ym. opiskelevat tätäkin useampia vieraita.

kieliä, ja varmasti löytyy Japanissakin kouluja, joissa vieraita kieliä opiskellaan.

2.2.3. Uskonto/moraalikasvatus

Vertailtaessa Suomen yläasteen uskonnon ja Japanin vast. asteen moraalikasvatuksen tuntimääriä huomataan jälleen samankaltaisuus. Uskontoa ja moraalikasvatusta on molempien valtioiden yläasteella täsmälleen samat määrät. Tämä asia ei ole kuitenkaan kovin outo sattuma sen vuoksi, että eettiselle opetukselle on annettu pienin mahdollinen joka viikko toistuva määrä eli yhden viikotunnin suuruinen opetusaika. Tuntimäärät ovat näet kaikilla vuosiluokilla 35 erillistä tuntia molempien valtioiden yläasteilla.

2.2.4. Yhteiskunnallisten aineiden ryhmä (Social studies)

Otsikossa mainittuun opetuksen alueeseen kuuluvat historia, yhteiskuntaoppi ja maantieto. Suomalaisesta valtakunnallisesta tuntijaosta on kerättävä yhteen näiden oppiaineiden erilliset vuosittaiset tuntimäärät, jotta saataisiin vertailukelpoiset luvut Japanin valtakunnallisessa opetus suunnitelmassa esiintyvien tuntimäärien kanssa. Yläasteella ei tähän aineryhmään onneksi tarvi laskea Science-aineita, koska ne on erotettu omaksi aineryhmäkseen Japanin yläasteen kouluissa. Niitä vertailaan tuonnempana.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	105	105	122	332
J	140	140	105(-140)	385(420)

Samankaltaisuus tuntimäärissä johtunee pääosin siitä, että samankaltaisten oppilaiden viikotuntimäärät ovat vakiintuneet kulttuurimaissa suurin piirtein samansuuruisiksi. Toisaalta oppiaineet tai niiden yhdistelmät ovat niin ikään kansainvälisen pedagogisen kulttuurivaihdon seurauksena kehittyneet lähes samoiksi. Kun välineaineille tarvitaan tietyt tuntimäärät ja taideaineille ja liikunnalle on totuttu antamaan eri kouluasteilla myös suurin piirtein tietyn suuruiset viikotuntimäärät, jää myös reaaliaineille lähes samansuuruiset tuntimäärät. Samannimisten opetuksen alueiden sisällöt saattavat erota kuitenkin paljon toisistaan. Ilmeisesti Japanin kouluissa luetaan runsaasti Japanin ja Aasian historiaa, maantietoa ja luonnontietoa ja Suomen

kouluissa taas enemmän Suomen ja Euroopan historiaa, maantietoa ja luonnontietoa. Opettajien mielenkiinnosta ym. teki-
jöistä johtuen muidenkin oppiaineiden sisällöt voivat poiketa
paljonkin toisistaan samankin valtion eri kouluissa.

2.2.5. Matematiikka

Matematiikka on onneksi yhteinen oppiaine molempien valtioiden kouluissa, joten tuntimäärien vertailu on helppo suorittaa.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	105	105	105	315
J	105	140	140	385

Taulukosta nähdään, että matematiikan tunteja on seitsemän-
nellä luokalla molemmissa valtioissa saman verran eli kolme
viikkotuntia, mutta kahdella seuraavalla vuosiluokalla Japa-
nissa on riittänyt tälle oppiaineelle neljä viikkotuntia Suo-
men kolmen tunnin asemesta. Näin ollen Japanin koululaiset
opiskelevat matematiikkaa yläasteella 70 erillistä tuntia
enemmän kuin Suomen vastaavan asteen oppilaat.

2.2.6. Luonnontieteellisten aineiden ryhmä (Science)

Science-termi on yleensä suomennettu luonnontieteelliseksi op-
piaineryhmäksi. Tähän oppiaineryhmään kuuluu Japanin Lower Se-
condary -kouluissa fysiikan ja kemian ohella biologiaa. Kun
Suomen yläasteen po. erilliset tuntimäärät lasketaan yhteen,
saadaan seuraava vertailutaulukko.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	105	105	122	332
J	105	105	140(-105)	350(315)

Science-opetuksen alueelle yläasteella on Japanissa annettu
vain muutamia tunteja enemmän kuin Suomessa. Kun kuitenkin Ja-
panin kouluissa on matematiikassa ja yhteiskunnallisten ainei-
den ryhmässä, molemmissa, enemmän tunteja kuin Suomen perus-
koulujen yläasteella, kertyy kaikista osa-alueista yhteensä
merkittävä määrä tunteja enemmän Japanin kouluissa Science-ai-
neisiin.

2.2.7. Musiikki

Musiikki teorioineen, historioineen ja mahdollisine instrumenttiopetuksineen kulkee samannimisenä po. valtioiden yläasteen kouluissa. Suomen yläasteen tuntijaossa pakollisten oppiaineitten kohdalla on kuitenkin annettu yksi yhteinen viikkotunti VII-VIII luokilla musiikille ja kuvaamataidolle, ja ao. taulukkoon on otettu siitä puolet. Näin arvioituna musiikin tuntimäärät yläasteella ovat seuraavat.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	35	18	17	70
J	70	70	35	175

Sibeliuksen kotimaassa näyttäisi ainakin yläasteella olevan sangen vähän pakollista musiikinopetusta. Selvennyksenä on kuitenkin todettava, että mikä koulu tahansa voi osalle oppilaistaan antaa 2-4-kertaisen määrän musiikkia seitsemännellä luokalla ja monissa kouluissa on sekä ala- että yläasteella ollut kauan ns. musiikkiluokkia tai musiikkikerhoja, orkestereita ja kuoroja, joten musiikkia harrastetaan kouluissamme paljon enemmän kuin em. tuntimäärät antavat aiheen uskoa. Lisäksi valinnaisten aineiden ryhmässä on mahdollisuus valita kahdeksannella luokalla 2-3 ja yhdeksännellä 1-3 viikkotuntia musiikkia eli maksimissaan 210 tuntia yhteensä yläasteella lisää musiikinopetusta.

2.2.8. Kuvaamataito (Fine arts)

Fine arts -oppiainekokonaisuus saattaa sisältää joitakin osa-alueita enemmän kuin meikäläinen kuvaamataito, mutta tuskin suuria eroja kuitenkaan on olemassa. Suomalaisen yläasteen koulun "kuviksen" kahdeksannen ja yhdeksannen tuntimäärät on saatu olettamalla musiikin kanssa yhteiseksi merkitystä viikkotunnista puolet kuvaamataidolle. Näin sadaan ao. taulukko.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	70	17	18	105
J	70	70	105	175

Vaikka seitsemännellä luokalla molempien valtioiden yläasteilla on sama kahden viikkotunnin suuruinen määrä kuvaamataitoa, on suomalaisen yläasteen ylimmillä vuosiluokilla selvästi vähemmän tunteja kuin Japanin kouluissa. Koko yläasteen osalta

pakollinen kuvaamataidon erillistuntien määrä on Suomessa 105 ja Japanissa 175 tuntia. Mitä se merkitsee, on vaikea ilman lisätutkimuksia kertoa, mutta valmiudet piirtämisessä ja mahdollisesti myös kuvaamataidon muilla alueilla kasvavat japanilaislapsilla vahvemiksi. Meillä taas käden taitoja parannetaan eräiden muiden aineiden tunneilla. Kuvaamataitoa voi lisäksi Suomen peruskoulun yläasteen kahdella ylimmällä luokka-asteella olla 1-3 viikkotuntia valinnaisena oppiaineena. Maksimivalinnan suorittaneilla oppilailta voi siis olla 210 kpl lisätuntia tässä oppiaineessa. Kuvaamataidon kerhot antavat niihin osallistuville suomalaisille koululaisille vielä lisää oppia, mutta vastaavasti saattavat Japanissakin erikoisopinnot sisältää kuvaamataitoa.

2.2.9. Tekninen työ (Industrial arts) ja kotitalous

Teknisen työn kanssa on tarpeen laskea yhteen myös kotitalous, koska Japanin kouluissa näillä oppiaineilla on yhteiset tuntimäärät. Tässä ei ole asiaa tuntematta uskallettu puolittaa tuntimäärää, vaan katsottu paremmaksi vertailla näiden aineiden yhteistuntimääriä.

	VII	VIII	IX	Yht.
S	210	-	35	245
J	70	70	105	245

Yhteistuntimäärät em. oppiaineissa Suomen ja Japanin yläasteilla ovat siis täsmälleen samat, mutta sekä teknisen työn että kotitalouden tuntimäärät eri vuosiluokilla poikkeavat runsaasti toisistaan, samoin oppisisällöt molemmissa oppiaineissa. On huomattava, että meidän kouluissamme on ala-asteella ollut käsitöitä runsaasti, kun taas Japanissa sitä on ollut vähemmän.

2.2.10. Liikunta ja terveystunti

Japanissa nämä oppiaineet on yhdistetty valtakunnallisessa ohjetuntitaulukossa yhteiseen ryhmään. Meilläkin yhdistävänä tekijänä on ollut liikunnanopettaja, jos kohta nykyisin osa terveystuntituksesta on sisällytetty myös muihin oppiaineisiin. Yhteisten oppituntien määrät po. oppiaineissa Suomen ja Japanin yläasteilla ovat seuraavat:

	VII	VIII	IX	Yht.
S	70	105	70	245
J	105	105	105	315

Japanin yläasteilla on suomalaista yläastetta enemmän liikuntaa ja terveysoppia, mutta ottaen huomioon suuret liikuntakerhojen määrät ja urheiluseuratyön Suomessa suomalaiset nuoret harrastavat sittenkin keskimäärin enemmän liikuntaa, koska Japanin tiukempi opetusohjelma ilta- ja sunnuntaikouluineen ei jätä japanilaisnuorille yhtä paljon mahdollisuuksia liikunnallisiin harrastuksiin kuin meidän nuorillamme on. Terveysopille yhteisestä tuntikiintiöstä annetaan molemmissa maissa vain vähäinen osa. Matkahavaintojeni mukaan Japanin kouluissa valtaosan liikunnasta vievät palloilut, mutta oppilaat voivat yläasteella ja lukiossa valita myös Japanin kansallisia urheilulajeja, sellaisia kuin judo tai puolustusmiekkailu, vähäisiä määriä lukusuunnitelmaansa.

2.2.11. Oppilaan ohjaus, erikoisopinnot ja valinnaiset oppiaineet

Suomalaisen yläasteen ohjelmaan kuuluu ns. oppilaan ohjausta viikkotunti kullakin kolmella vuosiluokalla. Niistä kertyy yläasteella yhteensä 105 erillistä tuntia. Japanilaisen Lower Secondary -koulun opetussuunnitelmaan taas on merkitty erikoisopinnoja (Special activities) kaksi viikkotuntia. Japanin opetusministeriön esitteestä ei käy ilmi, millaisia nämä erikoisopinnot saattaisivat olla. Ilmeisesti paikalliset kouluviranomaiset saavat tämän osalta käyttöä vapaata harkintaa.

Molempien vertailuvaltioiden yläasteen tuntijaossa on varattu tunteja valinnaisaineille seuraavasti:

	VII	VIII	IX	Yht.
S	-	210	210	420
J	105	105	140	350

Meikääläisellä yläasteella on, kuten taulukosta ilmenee, valinnaisaineita enemmän kuin Japanissa, vaikka niitä on vain kahdella vuosiluokalla Japanin kolmen asemesta. Suomessa kuitenkin valinnaisten aineiden määrä on rajoitettu tiettyihin oppiaineisiin. Japanissa saavat paikalliset kouluviranomaiset valita vapaammin haluamia oppiaineita koulujensa lukusuunnitelmiin. Valinnaiset oppiaineet suomalaisella yläasteella ovat

seuraavat: C-kieli, tekninen työ, tekstiilityö, kotitalous, maa- ja metsätalous sekä puutarhanhoito, kaupalliset aineet, tietotekniikka, musiikki, kuvaamataito sekä konekirjoitus. Japanin opetusministeriön ohjeissa todetaan, että mikäli vierasta kieltä opetetaan sitä tulee olla 105 tuntia joka vuosi. Sehän vastaa kolmea viikkotuntia eli tavoitetta, joka meidänkin useimmilla kielipedagogeillamme on.

2.2.12. Kokonaistuntimäärät ja huomioita yläasteen opetuksesta.

Mombushon esitteestä kävi erikseen ilmi, että Japanin koulujen oppitunnit ovat 50 minuutin mittaisia, kun ne meillä ovat yleensä viisi minuuttia lyhyempiä. Opettajista kuitenkin riippuu, miten tehokasta opetus kulloinkin on ja välituntejakin käytetään Suomessa usein oppimiseen. Edellä jo todettiin, että Japanin ja Suomen yläasteiden oppituntimäärät ovat täsmälleen samansuuruiset eli seuraavat:

	VII	VIII	IX	Yht.
S	1050	1050	1050	3150
J	1050	1050	1050	3150

Vaikka esim. psykologis-fysiologisten tutkimusten seurauksena murrosikäisille yläasteen oppilaille on sopivaa sälyttää noin 30 oppitunnin suuruinen määrä luokkatyötä viikossa, on sittenkin erikoinen sattuma, että kahden näin erilaisen ja toisistaan kaukana sijaitsevien valtioiden kouluissa on päädytty täsmälleen samoihin tuntimääriin jokaisella yläasteen vuosiluokalla, varsinkin kun Suomessa on 5 ja Japanissa 6 työpäivää viikossa. Japanilaislapsille sälytetään lyhyempien koulupäivien lisäksi runsaasti iltaopiskelua.

Oppiaineet eivät kuitenkaan näissä maissa ole identtisiä ja ilmeisesti samannimistenkin oppiaineiden sisällöt poikkeavat runsaasti toisistaan, vaikka kansainväliset vaikutteet erityisesti Yhdysvaltojen välityksellä saattavat yhtenäistää kaikkien ns. kulttuurivaltioiden opetussuunnitelmia. Koska Japanin peruskouluamme vastaavissa kouluissa ei toistaiseksi ole pakollista vierasta kieltä, riittää aikaa enemmän muiden oppiaineiden opiskeluun. Japanissa käytetään Suomen yläasteiden opetusohjelmaan verrattuna enemmän aikaa äidinkielen, matematiikan ja luonnontieteiden opetukseen. Siellä saatetaan käyttää keskimäärin aikaa enemmän myös kuvaamataidon ja musiikin

opetukseen kuin keskimäärin meidän maassamme. Kun Japanissa valinnaisia oppiaineita, vaikka otetaan huomioon ns. erikoisopinnot, on seitsemättä vuosiluokkaa lukuunottamatta selvästi vähemmän kuin meidän kouluissamme, jää opetussuunnitelmaan kuuluviin pakollisiin oppiaineisiin merkittävästi enemmän aikaa kuin Suomessa. Suomalaislapset osallistuvat japanilaisia sisarusksiaan enemmän kerhotohtyöhön koulussa ja seuratoimintaan koulun ulkopuolella.

3. Japanin opetussuunnitelmareformin soveltaminen ja periaatteet

Japanin opetusministeriö antaa kansalliset standardit kaikkien kouluasteiden opetussuunnitelmille lastentarhasta luki-oon asti. Näin saavutetaan japanilaisten mielestä optimi oppitulosten aikaansaamiseksi kaikissa kouluissa ja siten voidaan toteuttaa parhaiten tasa-arvoa opetuksessa. Ministeriö on julkaissut opetussuunnitelman pääperiaatteet ja karkeissisällöt kaikille koulutasoille. Pohjat näihin ohjeisiin on valmistanut ns. Curriculum council, joka neuvosto koostuu ilmeisesti kunkin kouluasteen ja kasvatuksen asiantuntijoista. Neuvottelukunnan ehdotuksen perusteella opetusministeriössä on valmistettu ohjeet koulujen noudatettaviksi.

Koululakien ja ministeriön päätösten mukaan jokaisen koulun tulee seurata em. yleisohjeita, mutta koulut voivat tämän ohella silti rakentaa oman yksilöllisen opetussuunnitelmansa ottaen huomioon koulunsa opettajien ja ympäristönsä omalaatuisuuden sekä oppilaittensa henkis-fyysisen kypsyyden ja luonteenpiirteet. Saavuttaakseen yläastettamme vastaavan koulun päästökirjan oppilaan on suoritettava Japanin opetusohjelmassa olevista kursseista vähintään 80 kappaletta. Jokainen kurssi käsittää 35 opituntia.

Japanin opetusministeriö julkaisi 15.3.1989 uudet opetussuunnitelmat neljälle kouluasteelle, nim. lastentarhoille, kansakouluille sekä alemmille (vastaa yläastetta) että ylemmille (vastaa lukiota) oppikouluille. Niitä valmistessaan ministeriö on pyrkinyt ottamaan huomioon sekä odotettavissa olevat yhteiskunnalliset muutokset Japanissa että japanilaisnuorison muuttuvat asenteet. Ne tähtäävät ns. elinikäisen opiskelun kehittämiseen. Uudistuksen päämääränä on varmistaa japanilaisten nuorten monipuolinen kehittäminen yhteiskunnan muuttuessa yhä kansainvälisemmäksi ja tietovaltaisemmaksi.

Lähivuosina voimaan astuvien uusien opetussuunnitelmien tavoitteet ovat seuraavanlaisia:

1. Pyrkimyksenä on saada aikaan psyykkisesti monipuolisia ja vahvoja ihmisiä ottaen huomioon oppilaiden kehitysaste ja oppiaineiden luonne.
2. Pannaan paino Japanin tulevaisuuden kansalaisilta vaadittaviin olennaisiin tietoihin ja taitoihin. Voidaan ottaa myös yksilöllisyyttä huomioon.
3. Kehitetään lasten valmiuksia sopeutua muuttuvan yhteiskunnan uusiin oloihin, kasvatetaan heidän luovuuttaan ja pyritään lisäämään heidän oppimishaluaan.
4. Kehitetään lapsia arvostamaan entistä enemmän japanilaista kulttuuria ja traditioita sekä samanaikaisesti ymmärtämään muiden kansojen historiaa ja kulttuuria.

Uudet opetussuunnitelmat astuvat voimaan v. 1990 lastentarhoissa, v. 1992 kaikilla kansakoulun vuosiluokilla ja v. 1993 yläasteiden ja lukioiden ensimmäisillä vuosiluokilla, jonka jälkeen ne nousevat ylemmille vuosiluokille ao. vuosikurssin mukana. Näin ollen uudistus on viety läpi koko Japanin koulu-systeemissä v. 1996.

Koko opetusreformin keskeinen sisältö voidaan esittää seitsemänä periaatteena:

1. Elinikäisen opintojärjestelmän kehittäminen
2. Kansa- ja oppikoulukasvatuksen rikastaminen ja kehittämisen
3. Korkea-asteen opetuksen yksilöllistäminen ja yksityisten korkeakoulujen motivoiminen
4. Tieteellisen tutkimuksen edistäminen
5. Liikunnan edistäminen
6. Kansainvälisyyteen sopeuttaminen ja
7. Tietoyhteiskuntaan kasvattaminen

Vaikka useimpia eo. periaatteista tullaan soveltamaan peruskouluasteella, kertovat otsikot, että reformi ulottuu kaikkiin kouluasteisiin lastentarhasta yliopistoihin saakka. Peruskoulutusta koskevat lähinnä seuraavat ohjeet:

Elinikäisen opiskelutaidon ja halun kehittämiseksi on tarkoitus opettaa entistä enemmän tiedonetsintätaitoja lisäämällä yhteyksiä koteihin ja koulua ympäröivään yhteiskuntaan, esim. kirjastoihin ja yksityisiin opintolaitoksiin. Opetusministeriön perustettiin elinikäisen opiskelun toimisto v. 1988.

Peruskoulutuksen moraalikasvatusta tehostetaan. Nuorille opettajille järjestetään käytännön työhön perehdyttämiskoulutusta. Opetusryhmän kokoa vähennetään. Se saa olla enintään 40. oppilasta. Lukiolaisille annetaan mahdollisuus suorittaa opintojaan myös kirjeteitse jne.

Liikuntaharrastuksen kohottamiseksi parannetaan sekä koulujen että liikuntalaitosten varustuksia ja edistetään liikuntatieteiden ja lääketieteen opiskelua eri tavoin.

Kansainvälisen kanssakäynnin lisääntymistä silmällä pitäen Japani valmistautuu ottamaan aikaisempaa enemmän ulkolaisia opiskelijoita Japanin kouluihin antaen heille stipendejäkin. Japanilaisia nuoria johdatellaan puolestaan ulkomaille apurahojen avulla ym. keinoilla. Peruskoulua vastaavien asteiden kielenopetusta lisätään ja japanin kielen opetusta annetaan ulkolaisille entistä enemmän.

Tietoaikaan totutellaan valmistamalla ja levittämällä kouluihin alan kirjallisuutta, lisäämällä tietokoneita ja muuta opetusvälineistöä sekä oppimateriaalia. Samaan aikaan tehostetaan myös opettajien koulutusta nimenomaan luonnontieteiden ja teknologian alueilla. Vihdoin annetaan entistä enemmän resursseja tietokoneohjelmien tekoon eri kouluasteille jne.

4. Yhteenvetoa.

Edellä on todettu tuntimäärien Suomen ja Japanin peruskoulua vastaavissa kouluissa olevan sangen lähellä toisiaan useimmissa oppiaineissa tai aineryhmissä, jos kohta erojakin löytyy. Suomen peruskoulujen oppiaineiden eriytyminen on voimakkaampaa kuin Japanissa. Ala- ja yläasteen oppiainevalikoima on tavannut seurata pitkälti korkea-asteen koulujen tieteitien jakoa. Japani on ottanut mallia Yhdysvaltojen oppiaine-nimikkeistä ja yhdistellyt ns. orientoivia aineita mm. Science ja Social study -nimisiksi kokonaisuuksiksi. Suomessa saatetaan kulkea myös tähän suuntaan integroinnin voimistuessa lähi vuosina Suomen koululaitoksessa.

Tässä artikkelissa on jouduttu vertailukelpoisuuden aikaansaamiseksi Japanin ja Suomen koululaitosten välillä yhdistämään monien opetuksen alueiden tuntimäärät. Näin ollen ei ole voinut vertailla kaikkien oppiaineitten tuntimääriä. Laajempina kokonaisuuksina Suomen ja Japanin opetuksen eri alueiden

yhtäläisyydet ja erot näkyvät selkeämmin, joten yhteenlaskemisessa on etujakin. Molemmissa valtioissa on erillisiksi merkityille oppiaineille annettu yhteisiä tuntikiintiöitä, joka sekin on pakottanut yhdistelemään näiden aineiden tunnit, vaikka toisen valtion osalta olisikin ollut käytettävissä erilliset tuntimäärät.

Pääasiallisena erona sekä ala- että yläasteilla on se, että Suomen peruskouluissa on runsaasti vieraiden kielten opetusta. Japanissa ei toistaiseksi niitä ei ole kuin erikoiskouluissa. Tämän vuoksi Japanissa on voitu antaa luonnontieteellisille aineille, samoin matematiikalle ja äidinkielen enemmän opetusaikaa kuin Suomessa. Erot ja yhtäläisyydet kunkin oppiaineen tai aineryhmän kohdalla kaikilla vuosiluokilla on esitetty ao. jaksoissa edellä. Oppiaineiden nimikkeissä on yhteiskunnallis-luonnontieteellisten aineiden kohdalla runsaasti eroja, koska Japanissa on omaksuttu amerikkalaismailliset aineryhmät. Muut erot on selvitetty edellä, mutta mainittakoon periaatteellinen ero eettisen opetuksen kohdalla. Japanin kouluissa ei ole uskontoa, meillä taas on, mutta käytännössä suomalainen uskonnonopetus ja japanilainen moraalioppi vastaavat suurin piirtein toisiaan. Erikoisuutena Japanin peruskoulua vastaavissa kouluissa ovat ns. erikoisopinnot, jotka vastannevat toisaalta suomalaisia oppilaskerhoja ja toisaalta vapaaehtoisia oppiaineita. Vaikka Japanin kouluista puuttuu ns. oppilaanohjaus itsenäisenä aineena, annetaan sitä ohjeiden mukaan runsaasti koulutyön aikana samaan tapaan kuin Suomenkin peruskouluissa.

Olettaen, että valtaosa tämän artikkelin lukijoista tuntee hyvin suomalaisen koulusysteemin didaktisine ja kasvatuksellisine periaatteineen, on edellä tyydytty kertomaan ainoastaan Japanin valtakunnallisen opetusreformin tuoreista uudistusperiaatteista ajatellen, että vertailu Suomen vastaaviin periaatteisiin syntyy lukijan mielessä tekstiä lukiessa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteet sekä uudistamisperiaatteet ovat tänä päivänä paljolti samoja useimpien ns. kulttuurivaltioiden kouluissa. Yhdenkaltaisuuden lisääntyminen tulevaisuudessa todennäköisesti vain suurenee. Vaikutteet maasta toiseen tulevat siirtymään entistä nopeammin ja yhtenäistyminen tulee voimistumaan. Taloudellisesti poliittista yhtenäistymistä ei tapahdu ainoastaan Euroopan valtioiden vaan kaikkien maailman kansojen välillä lähi vuosina ja vuosikymmeninä.